

УДК 378.147

DOI 10.31494/2412-9208-2018-1-3-243-255

**The model for forming professional competencies
in future economists in the process of professional
training through the use of innovative technologies**

**Модель формування професійних компетентностей
майбутніх економістів у процесі професійної підготовки
з використанням інноваційних технологій**

Tetiana Nalyvaiko,
college director

<https://orcid.org/0000-0003-3695-1003>
surik2009@ukr.net

*Private educational establishment
“International college of ecology-
informatics
safety Central European university”
✉ 14 Pylypenko Street
Kaniv, Cherkasy region, 19001*

Тетяна Наливайко,
директор

*ПНЗ “Міжнародний коледж еколого-
інформаційної безпеки
Центрально-Європейського
університету”
✉ 19001 Черкаська обл., м. Канів,
вул. Пилипенка, 14*

Original manuscript received September 02, 2018

Revised manuscript accepted November 12, 2018

ABSTRACT

This article develops the conceptual goals of professional competences for future economists in the process of professional training through the use of innovative technologies. The model of forming professional competence in future economists is necessary to create a "new system" for the economic training future economists in according to current realities of socio-economic development. This model assumes the promotion of the main idea, the development of the content part of innovative teaching technologies based on the concept preparation, the justification of the elements of this model and their direction, the creation of external conditions for its implementation.

The basis for creating this model for forming professional competences in future economists is the general didactic principles of teaching (scientific, visual, systematic and consistent, accessibility, involving of students to the educational process, creative activity of students, humanism, individual approach in teaching) and specific principles of professional training (combination of training with vocational activity, focus on the result, the principle of modeling professional activity in the educational process, professional mobility, information systems for learning,

Reproduction of teaching process and its results in this model. Also pointed out in the model four main components (blocks): purposeful, content-practical, functional and diagnostic-productive blocks, which provide an opportunity to form a true notion of the process of forming the professional competence in future economists.

The structure of this model is flexible and dynamic, it varies and develops in depending on the complexity of the aim of specialists' professional training with the economic profile, where the main changes can occur only in the sence and procedural

composition of the components, and in the nature of interaction between them, when the structure isn't changed.

Keywords: *professional training of future economists, model, professional competence, pedagogical conditions, pedagogical principles.*

Вступ. Модель формування професійної компетентності майбутніх економістів необхідна для створення “нової системи” підготовки такого фахівця, що передбачає просування провідної ідеї, розробку змістовної частини інноваційних технологій навчання, обґрунтування окремих елементів цієї моделі, створення зовнішніх умов для її реалізації. Таку думку підтверджують учені А. Дахін та В. Штофф, які пропонують розглядати модель і як форму, і як метод наукового пізнання, вважаючи, що вона становить концептуальний інструмент, аналог певного фрагменту соціальної дійсності, яка служить для зберігання та розширення знання про властивості та структуру модельованих процесів, орієнтованих на керування ними [Штофф: 19].

Методи та методики дослідження. Підґрунтям для розробки моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів повинні виступати загальнодидактичні принципи навчання (науковості, наочності, систематичності та послідовності, доступності, залучення студентів до навчального процесу, їх творчої активності, гуманізму, індивідуального підходу в навчанні) та специфічні принципи професійного навчання (поєднання навчання з виробничою діяльністю, спрямованість на результат, моделювання професійної діяльності в навчальному процесі, професійної мобільності, модульності, інформатизації освіти та комп'ютеризації освітнього процесу, відтворення його та результатів у моделі підготовки фахівця) [Горобець, 2013].

Формування міжкультурної компетенції студентів базується на загальнодидактичних принципах (системності навчання, науковості, забезпеченні міцності результатів навчання, свідомості й активності, наочності, доступності) і конкретизується специфічними принципами. До них О. Зеліковська відносить принципи: опори на профільні предмети, конгруентності, освітньої рефлексії, діалогічності, полі культурності, корпоративності [Зеліковська, 2011: 83–84].

Отже, **метою статті є** теоретичне обґрунтування, презентація авторського бачення та практичне розроблення моделі формування професійних компетентностей майбутніх економістів шляхом використання інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі.

Результати та дискусії. Значна кількість учених приділяють увагу питанням формування професійних якостей майбутніх фахівців у сфері економіки з використанням інноваційних або інформаційних технологій, розвитку різних компетентностей. Зокрема, це дослідження з 1) основ професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів [Власов, 2012], [Коваль, 2007]; 2) комунікативної професійної компетентності студентів економічних спеціальностей засобами інноваційних технологій [Загородна, 2010; Петько, 2013; 2014; 2017]; 3) професійної компетентності майбутніх економістів засобами

мережевих технологій [Болюбаш, 2011]; 4) методики використання “мозкового штурму” на семінарських заняттях в професійній підготовці, як одного із засобів інтерактивних форм навчання [Рижиков, 2012; Pet'ko, 2016; Ryzhykov, 2016]; 5) формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій [Мацюк, 2011]).

На думку Л. Максимової [Максимова, 2010: 96–97], до найбільш значущих принципів забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів засобами інформаційно-комунікаційних технологій можна віднести: принципи державної політики в галузі освіти (неперервності, регіоналізації, фундаменталізації, гуманізації), принципи організації професійної підготовки (підтримання мотивації, проблемності, відповідності навчально-пізнавальної діяльності характеру практичних завдань, поєднання індивідуальних і колективних форм навчання) і принципи навчання (науковості та актуальності; систематичності й послідовності; єдності теорії і практики, рефлексивності, модульно-блочної організації змісту навчання, принцип поєднання “м'яких” і “жорстких” форм керування освітнім процесом).

Л. Сікорська [Сікорська, 2015: 391–392] виділяє такі принципи формування комунікативної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивного навчання: 1) принцип імітаційного моделювання ситуації; 2) принцип проблемності змісту навчання; 3) принцип рольової взаємодії в спільній діяльності; 4) принцип діагностичного спілкування і взаємодії партнерів у грі; 5) принцип двопланої інтерактивної навчальної діяльності.

С. Касіянець [Касіянець, 2017: 122] виділяє такі принципи організації процесу формування самоосвітньої компетентності майбутніх економістів у процесі професійної підготовки: 1) принцип багатоваріантності, який вимагає використання всіх видів методик та педагогічних технологій формування вмінь здійснення процесу самовдосконалення, взаємодоповнення традиційних та інтерактивних методів навчання; 2) принцип професійної автономії, що передбачає здатність самостійно мислити, приймати компетентні рішення на основі цілеспрямованого систематичного навчання ефективним стратегіям; 3) принцип міждисциплінарності знань, який характеризується інтеграцією широкого спектра професійних знань і вмінь через вивчення диференційованих дисциплін, інтеграцію змістових компонентів всіх дисциплін; 4) принцип співпраці, що полягає у встановленні партнерських відносин між викладачем і студентом з урахуванням мотивації студентів під час використання таких форм організації роботи, як парна і групова, створення спільних проєктів; 5) принцип рефлексії та використання особистісного досвіду суб'єктів освітньої системи як джерела саморозвитку, а також самоаналізу власних досягнень.

Після ґрунтовного аналізу ми виділили такі принципи формування професійної компетентності майбутніх економістів:

1) загальнодидактичні:

– *принцип науковості, який* передбачає визначення змісту навчання економіки не лише відповідно до рівня сучасних знань про економіку як систему, а й урахування відомостей з інших наук. Ефективне впровадження цього принципу можливе за умов засвоєння термінологічного апарату з економіки; аналізу різних поглядів на її проблеми та проникнення в їх сутність; оволодіння науковими методами пізнання, що спонукає студентів до науково-дослідної діяльності; подання достовірної сучасної наукової та актуальної інформації;

– *принцип наступності й перспективності* передбачає динаміку вивчення економіки в аспекті професійної спрямованості, що вимагає логічної побудови процесу навчання. Важлива роль цього принципу, на нашу думку, полягає в тому, щоб у процесі формування професійної компетентності майбутніх економістів був взаємозв'язок між економічними поняттями, що вивчаються; поступове поглиблення їх сутності; розвиток професійних умінь і навичок на новому, вищому рівні в єдності з внутрішньо предметними і міжпредметними вміннями; і разом з цим сформована компетентність студента стала основою для засвоєння майбутніми економістами нових знань і розвитку нових професійних умінь та навичок, які сформулюють новітнішу професійну компетентність;

– *принцип зв'язку теорії з практикою* передбачає підкріплення теоретичного матеріалу прикладами з реального життя, вивчення не тільки різних економічних теорій, а й визначення перспектив розвитку економіки в майбутньому. Реалізація цього принципу можлива за умови поєднання розумової діяльності з практикою, зв'язку ВНЗ і виробництва (підприємництва), використання сучасного стану економіки як джерела знань і сфери застосування вивчених теорій; тісного зв'язку навчання з життям як одного із стимулів до саморозвитку та самоосвіти;

– *принцип модульності* передбачає організацію вивчення змісту навчального предмета в дискретно-неперервному полі за наперед заданою програмою, що складатиметься з логічно завершених частин навчального матеріалу (модулів) із структурно-генералізованим змістом кожного модуля і модульним контролем та оцінюванням;

– *принцип креативності* передбачає наявність відповідних умінь, пов'язаних із нестандартним та творчим підходом до розв'язання складних економічних завдань. Вважаємо, що креативність майбутнього економіста повинна виражатися не стільки в засвоєнні відомого, скільки в самостійному створенні студентами власного, нового, творчого освітнього продукту;

2) *фундаментальні:*

– *принцип гуманізму* полягає в повазі до особистості майбутнього фахівця, розуміння його запитів, інтересів, гідності; вихованні гуманної особистості, щирої, людяної, доброзичливої та милосердної;

– *принцип реалізму* полягає в орієнтації майбутнього економіста на досягнення реальних економічних цілей, оволодіння необхідними для цього

засобами й методами;

– *принцип різнобічності й гармонійності* полягає в поєднанні факторів розвитку інтелектуальних, чуттєвих та вольових функцій особистості;

– *принцип залучення чуттєвого переживання* полягає як в інтелектуальному, так і емоційно-вольовому опрацюванню студентами будь-якого навчального матеріалу;

3) *принципи державної політики у сфері освіти:*

– *сприяння сталому розвитку суспільства* шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя;

– *міжнародної інтеграції* та інтеграції системи вищої освіти України у Європейський простір вищої освіти за умови забезпечення і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи;

– *державної підтримки* підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей економічної діяльності, напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-педагогічної та педагогічної діяльності;

– *відкритості* формування структури й обсягу освітньої та професійної підготовки фахівців з вищою освітою;

4) *специфічні:*

– *принцип свободи вибору* полягає у вільному виборі місця навчання, без обмеження постійного проживання й роботи студента; освітніх продуктів, які забезпечені можливістю індивідуального підходу до формування навчальної програми шляхом вибору з широкого набору дисциплін; часу початку й тривалості навчання; форми організації навчання, яка забезпечена правом студента як особисто бути присутнім в аудиторії, так і скористатися сучасними освітніми технологіями. Практичним втіленням принципу є навчання майбутніх економістів за індивідуальними траєкторіями, які мають своє відображення в індивідуальних навчальних планах студентів, що надасть змогу максимально враховувати їх природні схильності при формуванні компетентності економіста та рекомендувати найбільш перспективний для нього напрям діяльності у сфері економіки і фінансів [Іванченко, 2009];

– *принцип моделювання професійної діяльності в навчальному процесі* полягає у відтворенні предметного та соціального змісту професійної діяльності; виборі доцільних форм, методів і принципів для вирішення економічних завдань, які повинні вміщувати повний зміст професійної діяльності в певній галузі економіки; урахування типових помилок, які виникають при вирішенні економічних задач [Ryzhukov, 2018];

– *принцип інформатизації та комп'ютеризації* полягає у формуванні в освітньому процесі вмінь і навичок роботи з комп'ютером та електронними засобами пошуку; опрацюванні та передаванні інформації; розвитку творчого й інтелектуального потенціалу майбутнього економіста; задоволенні інформаційних потреб фахівця економічного профілю.

Під моделлю формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інноваційних технологій у процесі професійної підготовки ми розуміємо цілісний педагогічний процес, у якому сукупність принципів, форм, методів, засобів і створення відповідних педагогічних умов були спрямовані на набуття студентами ґрунтовних фахових знань, умінь і навичок їх доцільного використання, а також розвиток особистості студента як майбутнього учасника професійної діяльності. Однією з основних умов є відповідність побудованої моделі науково-педагогічним нормам і сучасним соціальним вимогам до підготовки кваліфікованих працівників у сфері економіки.

У нашій моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інноваційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх економістів засобами інноваційних технологій у процесі професійної підготовки необхідно визначити кожен її складову. У цільовому блоці сформульовано мету нашої моделі – формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інноваційних технологій. Досягнення поставленої мети сприятимуть значним успіхам у виконанні професійних завдань, налагодженні комунікативних відносин і власному розвитку, зокрема, продемонструють рівень готовності випускників до майбутньої економічної діяльності. Досить зрозумілим є той факт, що для досягнення мети необхідно виконати певні завдання, котрі, у свою чергу, сприятимуть одержанню бажаного результату. До таких завдань відносимо: 1) *забезпечення професійної компетентності майбутніх економістів на високому рівні*; 2) *розвиток цілісного ставлення до процесу формування професійної компетентності*; 3) *формування вміння застосовувати знання та навички для виконання фахових завдань*; *використання інноваційних технологій у процесі формування професійної компетентності майбутніх економістів*.

Наступним кроком щодо побудови моделі є визначення принципів, форм, методів, засобів та педагогічних умов, що сприятимуть та забезпечуватимуть викладачеві успіх у досягненні сформованої мети та виконанні поставлених завдань – *змістово-практичний блок*.

До педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивного навчання ми відносимо наступні: 1) удосконалення теоретичного матеріалу змісту фахових та математичних дисциплін для забезпечення мотивації освітнього процесу; 2) компетентність та висока фахова підготовка викладачів; 3) методичне забезпечення освітнього процесу на основі модульного середовища навчання та міжпредметних зв'язків; 4) збільшення математичних задач, що мають професійну спрямованість для відповідності змісту освітнього процесу професійній діяльності майбутніх економістів; 5) використання інноваційних технологій у навчанні, що забезпечить як створення особисто-орієнтованих взаємовідносин між викладачем та студентом, так і підвищить професійну орієнтацію останніх; 6) підвищення фізичного та “морального” здоров'я студента та викладача; 7) систематичне підвищення кваліфікації та активізація наукової діяльності викладачів.

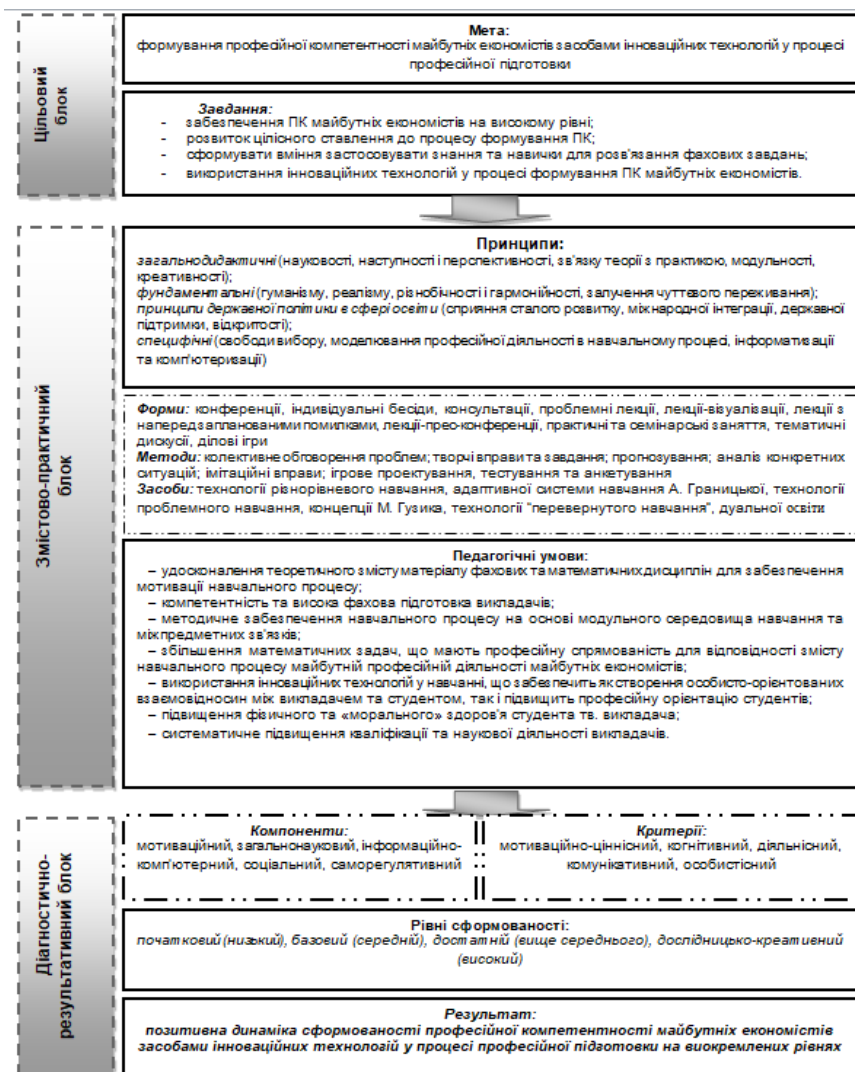

Рис. 1. Модель формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інноваційних технологій у процесі професійної підготовки

О. Токарчук [Токарчук, 2014: 329] виділяє такі принципи формування професійної математичної компетентності фахівців

економічного профілю: цілісності; інтеграції змісту навчання; професійно-педагогічної спрямованості; міжпредметності; системності; проблемного навчання; пізнавальної активності; диференціації та індивідуалізації, гнучкості тощо.

Сучасна парадигма освіти зумовила оновлення фахової освіти та відповідних форм, методів і технологій навчання, що базуються на електронному навчанні (e-learning), де студент знаходиться в центрі освітнього процесу, ґрунтується на повазі до його думки, спонуканні до активності, захопленні до творчості. Такими технологіями навчання є інтерактивні, що дозволяють розв'язувати вищезазначені проблеми [Ryzhykov, 2018].

Висновки. Отже, представлену модель необхідно розглядати не просто як систему з виокремленими в ній компонентами у взаємозв'язку, але і як можливість прогнозувати продуктивність процесу формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інноваційних технологій у процесі професійної підготовки. Ми вважаємо, що структура моделі повинна бути гнучкою і динамічною, змінюватися і розвиватися в залежності від ускладнення цілей професійної підготовки фахівців економічного профілю, причому основні зміни мають відбуватися в змістовому та процесуальному складі компонентів, у характері взаємодії між ними. Водночас їх функціональна спрямованість не змінюється.

Перспективами подальших досліджень є розробка інтерактивних засобів навчання як практичної складової моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів інноваційними засобами.

Література

1. Байденко В. И. Мониторинговое исследование Болонского процесса : некоторые результаты и взгляды в будущее / В. И. Байденко // Высшее образование в России. – 2009. – № 11. – С. 21–31.
2. Болюбаш Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" [Текст] / Н. М. Болюбаш. – Ялта, 2011. – 20 с.
3. Власов В. В. Формирование профессиональной компетентности бакалавров–экономистов в гуманитарном вузе средствами инновационных информационных технологий : автореф. на соискание ученой степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / В. В. Власов. – Москва., 2012. – 24 с.
4. Горобець С. М. Модель формування професійної компетентності майбутніх економістів з використанням комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання / С. М. Горобець // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 7 (50). – Рівне : РДГУ, 2013. – С. 56–59.
5. Загородна О. Ю. Формування комунікативної професійної компетентності студентів економічних спеціальностей засобами інноваційних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец.: 13.00.04 / О. Ю. Загородна; Вінницький держ. пед. ун-т імені М. Коцюбинського. – Вінниця, 2010. – 23 с.

6. Зеліковська О. О. Принципи формування міжкультурної компетенції майбутніх економістів / О. О. Зеліковська // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. – Випуск 18. – 2011. – С. 82-90.

7. Іванченко Є.А. Принципи системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів [Електронний ресурс] / Є. А. Іванченко // Наука і Освіта. – 2009. – № 1-2. – С. 194-199.

URI: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/1_2_2009/47.pdf.

8. Касіянець С. Е. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх економістів у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : спец. :13.00.04 / С. Е. Касіянець ; НПУ імені М.П. Драгоманова. – К., 2017. – 283 с.

9. Коваль Т. І. Професійна підготовка з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів : монографія / Т. І. Коваль. – Київ : Ленвіт, 2007. – 264 с.

10. Максимова Л. П. Організаційно-педагогічні засади забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів засобами інформаційно-комунікаційних технологій : дис. ... на здобуття наук. ступеня к. е. н. / / Л. П. Максимова ; ПВНЗ “Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля”. – Дніпропетровськ, 2015. – 296 с.

11. Мацюк О. О. Формування професійної компетентності майбутніх викладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук / О. О. Мацюк ; Тернопільський нац. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. – Хмельницький, 2011. – 21 с.

12. Петько Л. В. Иноязычное обучение будущих менеджеров образовательной сферы в условиях университетской подготовки / Л. В. Петько // Инновации в образовании : научно-методический журнал / учред. Современная гуманитарная академия ; гл. ред. И. В. Сыроматников. – Москва : Современная гуманитарная академия, 2013. – № 12. – С. 36–45.

13. Петько Л. В. Навчально-методичний комплекс Англійська мова» зі спеціальності 6.030601 “Менеджмент” (управління персоналом), напрям підготовки 0306 “Менеджмент і адміністрування”: навч.-метод. посібник для викладачів та студентів-практикантів ВНЗ / Л.В. Петько [за ред. професора В.І.Гончарова]. – Київ: “Талком”, 2013. – 182 с.

14. Петько Л. В. Підготовка нового педагога-економіста – виклик сучасній педагогічній університетській освіті (на прикладі створення нових навчальних програм з іноземної мови за фахом зі спеціальності 6.030601 “Менеджмент (управління персоналом)” / Л. В. Петько // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 27. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. праць. – Київ: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2013. – С. 95–101.

15. Рижиков В. С. Методика використання «мозкового штурму» на семінарських заняттях в професійній підготовці у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) / В. С. Рижиков // Молодь і ринок – Дрогобич, Дрогобицький

держ. пед. університет імені Івана Франка. – №5 (160) – травень 2018. – С. 26–32.

16. Сікорська Л. О. Формування комунікативної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивного навчання / Л. О. Сікорська // Проблеми формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. / ред. Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський. – Харків : НТУ «ХПІ», 2015. – Вип. 42 (46) : С. 386–395.

17. Тернопільська В.І. Структура професійної компетентності майбутнього фахівця / В. І. Тернопільська // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного ун-ту. Серія: Педагогіка. – 2012. – № 9. – С. 208–213.

18. Токарчук О. М. Модель формування професійної математичної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю у процесі вивчення математичних дисциплін / О. М. Токарчук // Збірник наук. пр. Національної академії державної прикордонної служби України. Серія : педагогічні та психологічні науки. – 2014. – №4 (73). – С. 324–335.

19. Штофф В. А. Моделирование и философия / В. А. Штофф. – М.-Л. : Наука, 1966. – 302 с.

20. Pet'ko L.V. (2016). Brainstorming and the formation of professionally oriented foreign language teaching environment in the conditions of university (for the specialties 023 "Fine Arts" and 022 "Design") // Economics, management, law : challenges and prospects: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education. Discovery Publishing House Pvt. Ltd., New Delhi, India. P. 214–217.

21. Pet'ko Lyudmila (2017). Preparing higher school graduates in foreshortening of leader competencies for 2020. // Topical questions of contemporary science: Collection of scientific articles. – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA 02780, United States of America, 2017. – P. 467–472. [in Ukrainian].

22. Ryzhykov V. A Technology of Development of the Lawyer's Psychogram and its Meaningful and Practical Component // Journal of Advanced Research in Law and Economics // Volume VII Issue 1(15) Spring 2016 – С. 100–108.

23. Ryzhykov V. Method of organizing lessons in the armies in the way of modern world military educational practice // Problems of the development of modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. – EDEX, Madrid, España, 2018. – P. 218–228.

References

1. Bajdenko V. I. (2009). *Monitoringovoe issledovanie Bolonskogo processa : nekotorye rezul'taty i vzglyady v budushchee* [Monitoring study of the Bologna process: some results and future views]. Vysshhee obrazovanie in Russia. –No. 11, P. 21–31. [in Russian]

2. Bolyubash N. M. (2011). *Formuvannya profesijnoi kompetentnosti majbutnih ekonomistiv zasobami merezhevih tekhnologij* [Formation of professional competence of future economists by means of network technologies] : avtoref. dis. na здобuttja nauk. stupenya kand. ped. nauk ; spec. 13.00.04 "Teoriya ta metodika profesijnoi osviti" – Yalta, 20 p. [in Ukrainian].

3. Vlasov V. V. (2012). *Formirovanie professional'noj kompetentnosti bakalavrov–ehkonomistov v gumanitarnom vuze sredstvami innovacionnyh informacionnyh tekhnologij* [Formation of professional competence of bachelor-economists in the humanitarian university using the means of innovative information technologies] : avtoref. na soiskanie uchenoj stepeni kand. ped. nauk: spec. 13.00.08 "Teoriya i metodika professional'nogo obrazovaniya". – Moscow, 24 p. [in Russian]

4. Gorobec' S. M. (2013). *Model' formuvannya profesijnoi kompetentnosti majbutnih ekonomistiv z vikoristannyam komp'yuterno-orientovanih tekhnologij navchannya* [Model of formation of professional competence of future economists using computer-oriented learning technologies]. Onovlennya zmistu, form ta metodiv navchannya i vihovannya v zakladah osviti : Zb. nauk. pr. Naukovi zapiski Rivnens'kogo derzhavnogo gumanitarnogo universitetu. –Issue 7 (50). Rivne : RDGU, P. 56–59. [in Ukrainian].

5. Zagorodna O. Yu. (2010). *Formuvannya komunikativnoi profesijnoi kompetentnosti studentiv ekonomichnih special'nostej zasobami innovacijnih tekhnologij* [Formation of communicative professional competence of students of economic specialties by the means of innovative technologies] : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk 13.00.04 ; Vinnic'kij derzhavnij pedagogichnij universitet imeni Mihajla Kocyubins'kogo. Vinnitsa, 23 p. [in Ukrainian].

6. Zelikovs'ka O. O. (2011). *Principi formuvannya mizhkul'turnoi kompetencii majbutnih ekonomistiv* [Principles of formation of intercultural competence of future economists]. *Vkladannya mov u vishchih navchal'nih zakladah osviti*. Issue 18, P. 82–90. [in Ukrainian].

7. Ivanchenko E. A. (2009). *Principi sistemi integrativnoi profesijnoi pidgotovki majbutnih ekonomistiv* [Principles of integrative vocational training for future economists]. *Nauka i Osvita*. No. 1–2, P. 194–199. [in Ukrainian]. URL : http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/1_2_2009/47.pdf.pdf. [in Ukrainian].

8. Kasiyanc S. E. (2017). *Formuvannya samoosvitn'oi kompetentnosti majbutnih ekonomistiv u procesi profesijnoi pidgotovki* [Formation of self-educational competence of future economists in the process of professional training] : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 ; Natsionalnij pedagogichnij universitet imeni M.P. Dragomanova. Kiev, 283 p. [in Ukrainian].

9. Koval T. I. (2007). *Profesijna pidgotovka z informacijnih tekhnologij majbutnih menedzheriv-ekonomistiv* [Professional training in information technologies of future managers-economists] : monografiya. Kiev : Lenvit, 264 p. [in Ukrainian].

10. Maksimova L. P. (2015). *Organizacijno-pedagogichni zasadi zabezpechennja yakosti profesijnoi pidgotovki majbutnih ekonomistiv zasobami informacijno-komunikacijnih tekhnologij* [Organizational-pedagogical principles of ensuring the quality of the training future economists by means of information and communication technologies] : dis. ... na zdobuttja nauk. stupenja k. ekon. n. Dnipropetrovsk, 296 p. [in Ukrainian].

11. Macyuk O. O. (2011). *Formuvannya profesijnoi kompetentnosti majbutnih perekladachiv zasobami informacijno-komunikacijnih tekhnologij* [Formation of professional competence of future translators by means of information and communication technologies] : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk ; Ternopil's'kij nacional'nij ped. un-t imeni Volodimira Gnatyuka. Khmel'nitsky, 21 p. [in Ukrainian].

12. Pet'ko L.V. (2013). *Inozajychnoe obuchenie budushhij menedzherov obrazovatel'noj sfery v uslovijah universitetskij podgotovki* [Foreign language preparation of future managers of educational institutions in the term of university education]. *Innovacii v obrazovanii* ; gl. red. I. V. Syromjatnikov. Moscow : Sovremennaja gumanitarnaja akademija, No. 12, P. 36–45. [in Russian]

13. Petko L. V. (2013). Navchalno-metodychni kompleks "Anhliiska mova" zi spetsialnosti 6.030601 "Menedzhment" (upravlinnia personalom), napriam pidhotovky 0306 "Menedzhment i administruvannja": navch.-metod. posibnyk dlja vykladachiv ta studentiv-praktykantiv VNZ [Educational and methodical complex "English language", the specialty 6.030601 "Management" (Personnel management), the direction of preparation 0306 "Management and administration"] ; [za red. profesora V.I.Honcharova]. – Kyiv: "Talkom", 182 p.

14. Pet'ko L.V. (2013). *Pidgotovka novogo pedagoga-ekonomista – vyklyk suchasnij pedagogichnij universytets'kij osviti (na prykladi stvorennja novyh navchal'nyh program z inozemnoi movy za fahom zi special'nosti 6.030601 "Menedzhment (upravlinnja personalom)")* [The preparation of a future teacher in economics as a claim for modern higher school pedagogical education (by way the illustration of the new study programs in specialty 6.030601 "Management" of the discipline "Foreign language in professional sphere") / Visnyk Instytutu rozvytku dytyny. Issue 27. Serija: Filozofija, pedagogika, psihologija: zb. nauk. prac'. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M.P.Dragomanova, P. 95–101. [in Ukrainian].

15. Rizhikov V. S. (2018). *Metodika vykoristannya "mozkovogo shturmu" na seminars'kih zanyattjah v profesijnij pidgotovci u vishchih vijs'kovih navchal'nih zakladah (VVNZ)* [Method of using "brainstorming" at seminars in professional training

in higher military educational institutions (HMEI)]. *Molod' i rinok*. No. 5 (160) (Traven'), P. 26–32. [in Ukrainian].

16. Sikorska L. O. (2015). *Formuvannya komunikativnoi kompetentnosti majbutnih ekonomistiv zasobami interaktivnogo navchannya* [Formation of communicative competence of future economists by means of interactive learning]. *Problemi formuvannya nacional'noi gumanitarno-tehnicnoi eliti* : zb. nauk. pr. / red. L. L. Tovazhnyanskij, O. G. Romanovskij. Harkiv : NTU "HPI", Issue 42 (46), P. 386–395. [in Ukrainian].

17. Ternopilska V.I. (2012). *Struktura profesiinoi kompetentnosti maibutnoho fakhivtsia* [Structure of Professional Competence of a Future Specialist] // *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnogo pedahohichnoho un-tu*. Seriya: Pedahohika. – 2012. – No. 9. – P. 208–213. [in Ukrainian].

18. Tokarchuk O. M. (2014). *Model' formuvannya profesijnoi matematichnoi kompetentnosti majbutnih fahivciv ekonomichnogo profilyu u procesi vivchennya matematichnih disciplin* [Model of forming professional mathematical competence of future specialists of economic profile in the process of studying mathematical disciplines]. *Zb. nauk. pr. Nacional'noi akademii derzh. prikordonnoi sluzhbi Ukraini*. Seriya : pedagogichni ta psihologichni nauki. No. 4 (73), P. 324–335. [in Ukrainian].

19. Shtoff V. A. (1966). *Modelirovanie i filosofiya* [Modeling and philosophy]. Moscow: Nauka, 302 p. [in Russian]

20. Pet'ko L.V. (2016). *Brainstorming and the formation of professionally oriented foreign language teaching environment in the conditions of university (for the specialties 023 "Fine Arts" and 022 "Design")* // *Economics, management, law : challenges and prospects: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education*. Discovery Publishing House Pvt. Ltd., New Delhi, India, P. 214–217. [in Ukrainian and English].

21. Pet'ko Lyudmila (2017). *Preparing higher school graduates in foreshortening of leader competencies for 2020*. // *Topical questions of contemporary science: Collection of scientific articles*. – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA 02780, United States of America, 2017. – P. 467–472. [in Ukrainian].

22. Ryzhykov V. A (2016). *Technology of Development of the Lawyer's Psychogram and its Meaningful and Practical Component* // *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. Vol. VII. Issue 1(15) Spring, P. 100–108. [in English] DOI: <http://dx.doi.org/10.14505/jarleSciVerseScopus>

23. Ryzhykov V. (2018). *Method of organizing lessons in the armies in the way of modern world military educational practice* // *Problems of the development of modern science: theory and practice: Collection of scientific articles*. EDEX, Madrid, España, P.218–228. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Модель формування професійної компетентності майбутніх економістів необхідна для створення «нової системи» економічної підготовки економістів відповідно до сучасних реалій соціально-економічного розвитку. Описана модель передбачає просування провідної ідеї, розробку змістовної частини інноваційних технологій навчання побудованої на підґрунті концепції підготовки, обґрунтування окремих елементів цієї моделі та їх змістовне направлення, створення зовнішніх умов для її реалізації.

Підґрунтям для розробки моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів виступають загально дидактичні принципи навчання (науковості, наочності, систематичності та послідовності, доступності, залучення студентів до навчального процесу, творчої активності студентів, гуманізму, індивідуального підходу у навчанні) та специфічні

принципи професійного навчання (поєднання навчання з виробничою діяльністю, спрямованість на результат, принцип моделювання професійної діяльності у навчальному процесі, професійної мобільності, модульності, інформатизації освіти та комп'ютеризації навчального процесу, відтворення процесу та результатів навчання у моделі підготовки фахівця). Також в моделі виділено чотири основних складових (блоки): цільовий, змістово-практичний, функціональний і діагностично-результативний блоки, які забезпечують можливість більш чітко уявити цілеспрямований процес формування професійної компетентності майбутніх економістів.

Структура моделі є гнучкою і динамічною, вона змінюється і розвивається в залежності від ускладнення цілей професійної підготовки фахівців економічного профілю, причому основні зміни можуть відбуватися лише у змістовому та процесуальному складі компонентів, та у характері взаємодії між ними, коли структура залишається без змін.

Ключові слова. *Професійна підготовка економістів, модель, професійні компетентності, педагогічні умови, педагогічні принципи.*